

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Vybrané informace z VZ, zejména HR

Janíková Barbara

National Monitoring Centre for Drugs and Addiction, Prague, Czechia

janikova.barbara@vlada.cz

> HR služby

- > 111 programů (KC 56, TP 55)
- > 1 prodejní automat
- > 33 sběrných nádob ve veřejném prostoru
- > Peer programy
- > TP nightlife (10, z toho 1 program včetně certifikace bezpečných klubů, 1 program specificky zaměřen na užívání psychedelik)
- > První „Mokré centrum“ pro uživatele alkoholu s řízeným podáváním alkoholu
- > Distribuce naloxonu od 4/2021
- > Housing first

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

> Síť

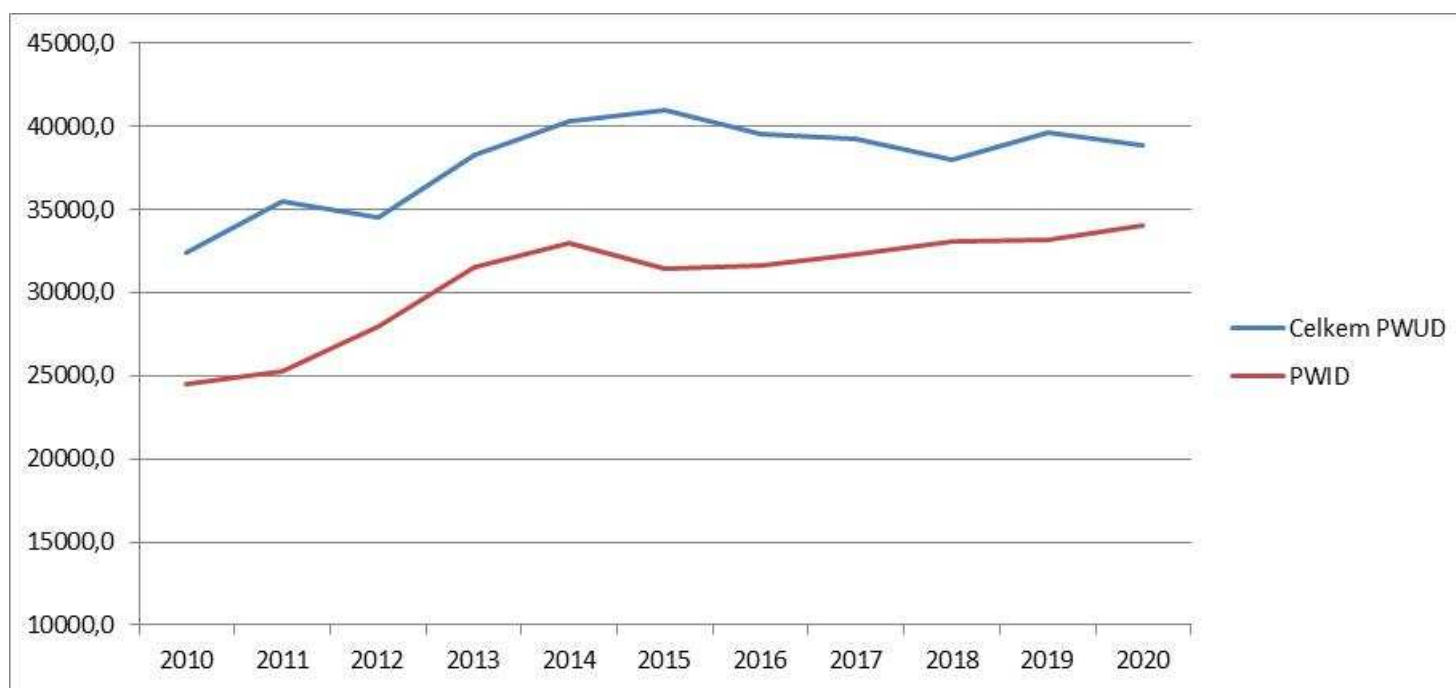
- > Služby v každém kraji, ale regionální rozdíly v dostupnosti
- > Byly zaznamenány snahy občanů či regionálních politických zástupců o vymístění kontaktních center ze stávajících adres (Ostrava – zařízení organizace Renarkon, Praha – zařízení organizace Progressive), či přeměnu kontaktního centra na terénní program (Orlová).

Klienti v kontaktu s HR službami

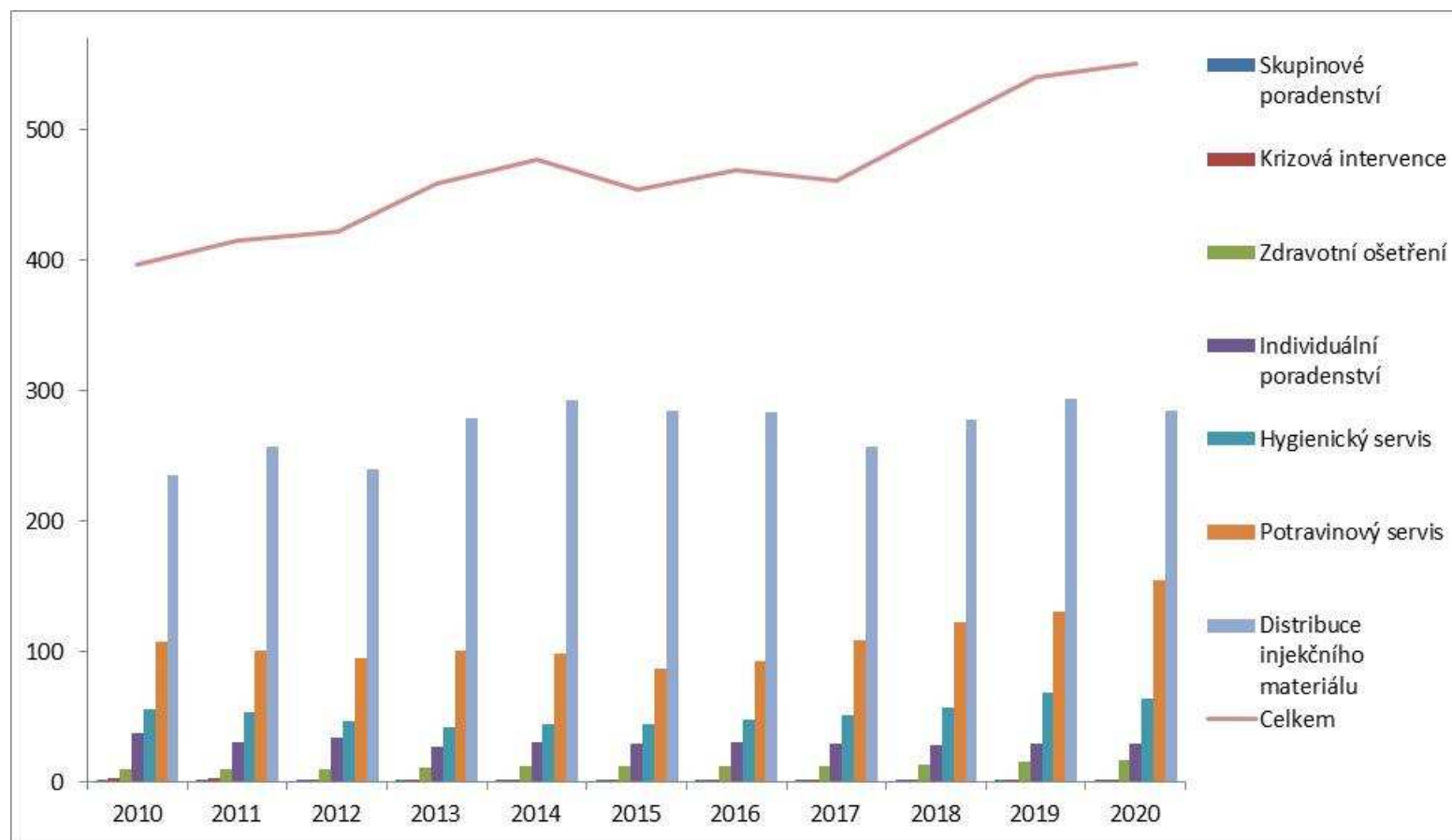
Populace nadále stárne, 34,3 let (27,0 v r. 2010)

**Meth. 25tis., opioidy 10tis., alkohol přes 3 tis.,
konopné l. cca 2tis,**

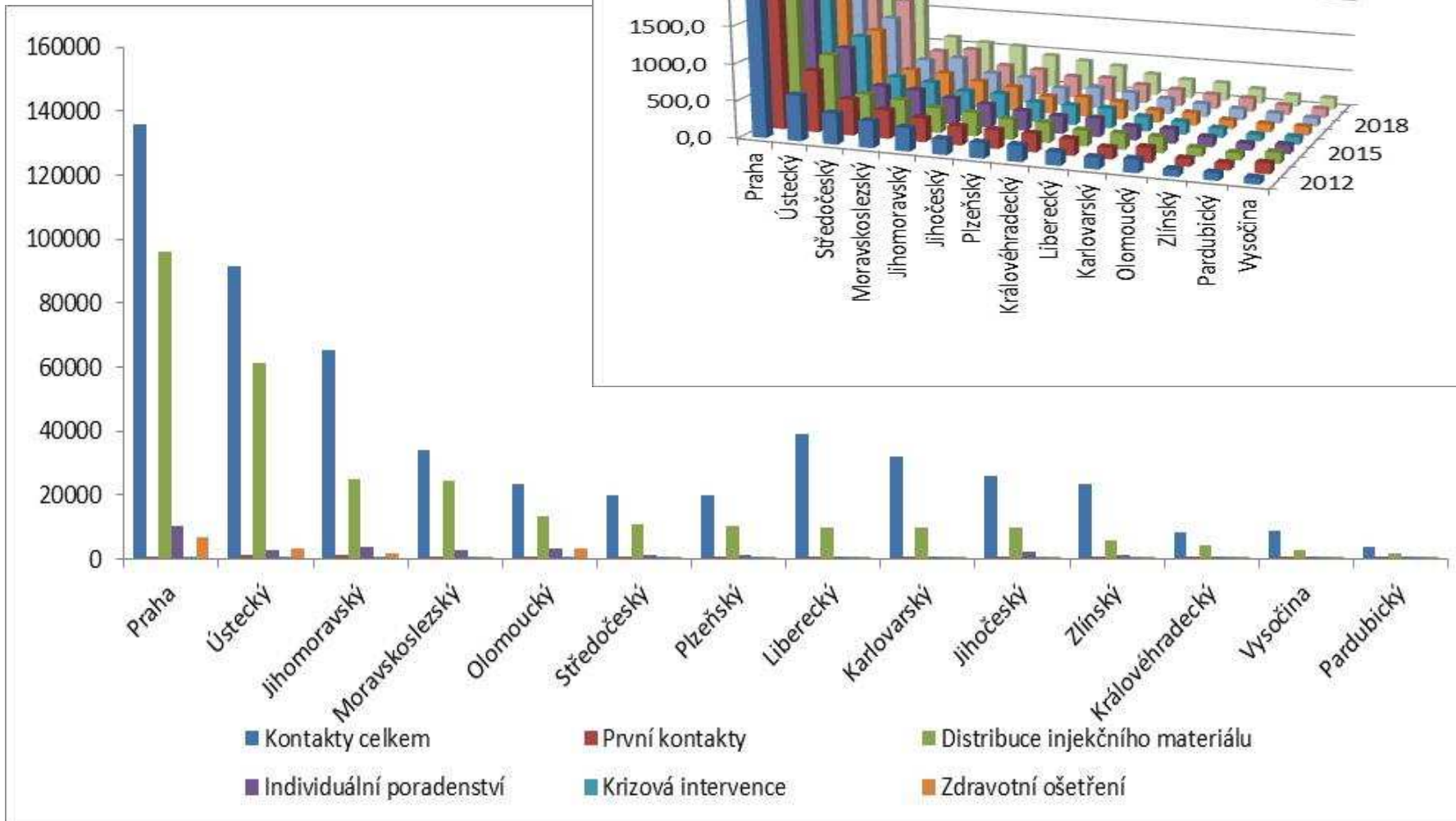
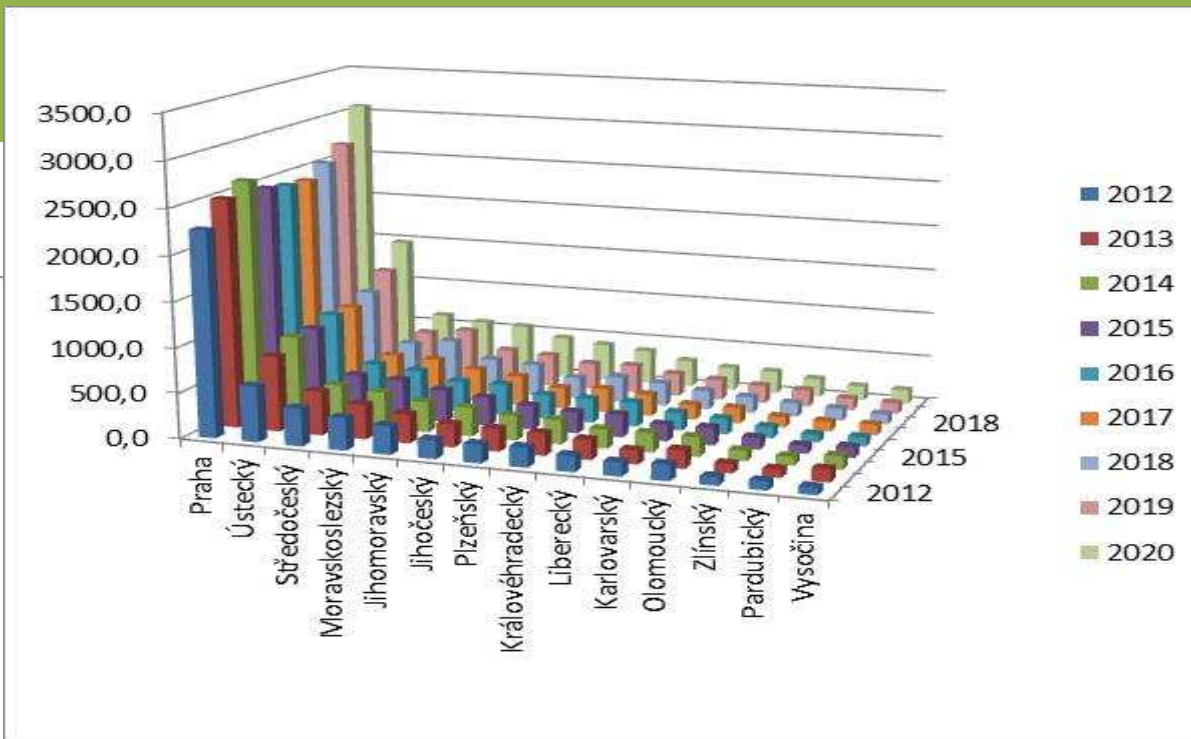

Stoupá počet poskytovaných výkonů

Kraje dle distribuce inj. materiálu (výkony)

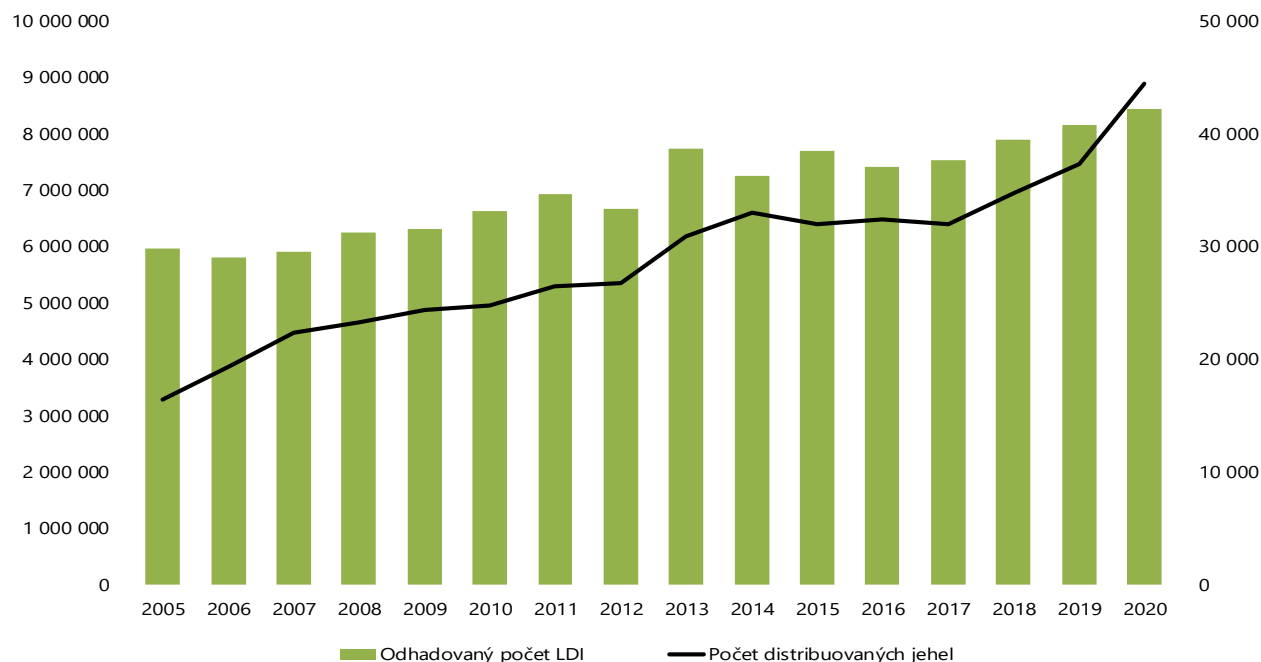

Distribuce inj.mat. x počet PWID

Celkem bylo v r. 2020 distribuováno 8,9 mil. ks jehel a stříkaček

Trend distribuce injekčních stříkaček a vývoj odhadovaného počtu lidí užívajících drogy injekčně (LDI) v ČR v l. 2005–2020

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2021e)

Množství distribuovaného injekčního materiálu v r. 2020 dosáhlo průměrného počtu **261 ks injekčního náčiní na jednu osobu ze skupiny LDI v kontaktu s výměnnými programy** (225 ks v r. 2019). V přepočtu na jednoho **odhadovaného injekčního uživatele pak 211 ks ročně** (182 ks v r. 2019), což je podle WHO v rámci prevence přenosu HIV těsně nad hranicí pásma vysokého pokrytí dle WHO.

> Distribuce naloxonu

V březnu 2021 proběhlo školení lékařů zapojených programů a v dubnu 2021 započala realizace v **7 městech** (Praha, České Budějovice, Plzeň, Ústí nad Labem, Brno, Mladá Boleslav, Hradec Králové) ve **14 nízkoprahových/substitučních programech**.

Distribuovaným přípravkem je nosní sprej Nyxoid obsahující 1,8 mg naloxonu v jedné dávce .

Celkem je k dispozici **600 dávek** přípravku. Od dubna do září r. 2021 bylo distribuováno **259 kusů přípravku**, programy zaznamenaly **20 případů použití** přípravku, kdy bylo odvráceno předávkování opioidy.

Nově zjištěné případy HIV

Počet nově zjištěných případů HIV do r. 2020 podle způsobu přenosu

Způsob přenosu	1985–2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Celkem
IUD	73	6	5	6	9	4	7	5	7	7	14	143
> muži	56	6	2	4	4	3	6	5	7	5	11	109
> ženy	17	0	3	2	5	1	1	0	0	2	3	34
MSM/IUD	30	6	5	4	6	7	4	3	4	2	1	72
Jiný s IUD v anamnéze	57	4	3	3	7	9	12	8	4	15	4	126
Jiný	1 362	137	199	222	210	246	263	238	193	198	232	3 500
Celkem	1 522	153	212	235	232	266	286	254	208	222	251	3 841

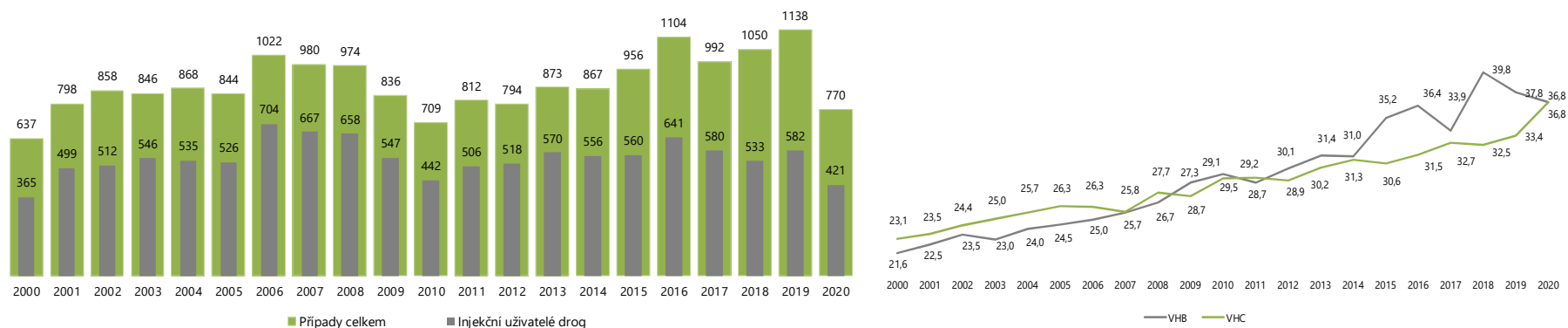
Pozn.: Počet případů se průběžně upravuje i za předchozí roky – úpravy vyplývají ze zjištěných duplicit a z dodatečného upřesnění informací o způsobu přenosu.

Zdroj: Státní zdravotní ústav (2021b)

Nové případy VHC a testování v NS

Hlášená incidence akutní a chronické VHC celkem a mezi LDI v I. 2000–2020

Zdroj: Státní zdravotní ústav (2021a)

Výsledky testování uživatelů drog na infekční nemoci v nízkoprahových programech v r. 2020

Infekce	Testovaný ukazatel	Počet programů podle typu používaného testu			Osoby		
		Rychlý	Laboratorní	Celkem	Testováno celkem	Počet pozitivních	Podíl pozitivních (%)
HIV	anti-HIV	34	3	41	776	2	0,3
VHC	anti-HCV	#40	2	42	963	120	12,5
VHB	HBsAg*	31	2	33	617	1	0,2
	anti-HBc IgG**	5	2	7	68	0	0,0
Syfilis	anti-treponema pallidum*	37	2	39	592	6	1,0

Pozn.: * antigen ukazující na akutní nebo chronickou aktivní infekci VHB, ** anti-HBc IgG jsou protilátky vytvořené při akutní infekci VHB, ale přetrvávající dlouhodobě i po uzdravě. # Tři programy zároveň s rychlým testem na protilátky používaly přístroj GeneXpert k vyhodnocení PCR testu přímo v nízkoprahové službě.

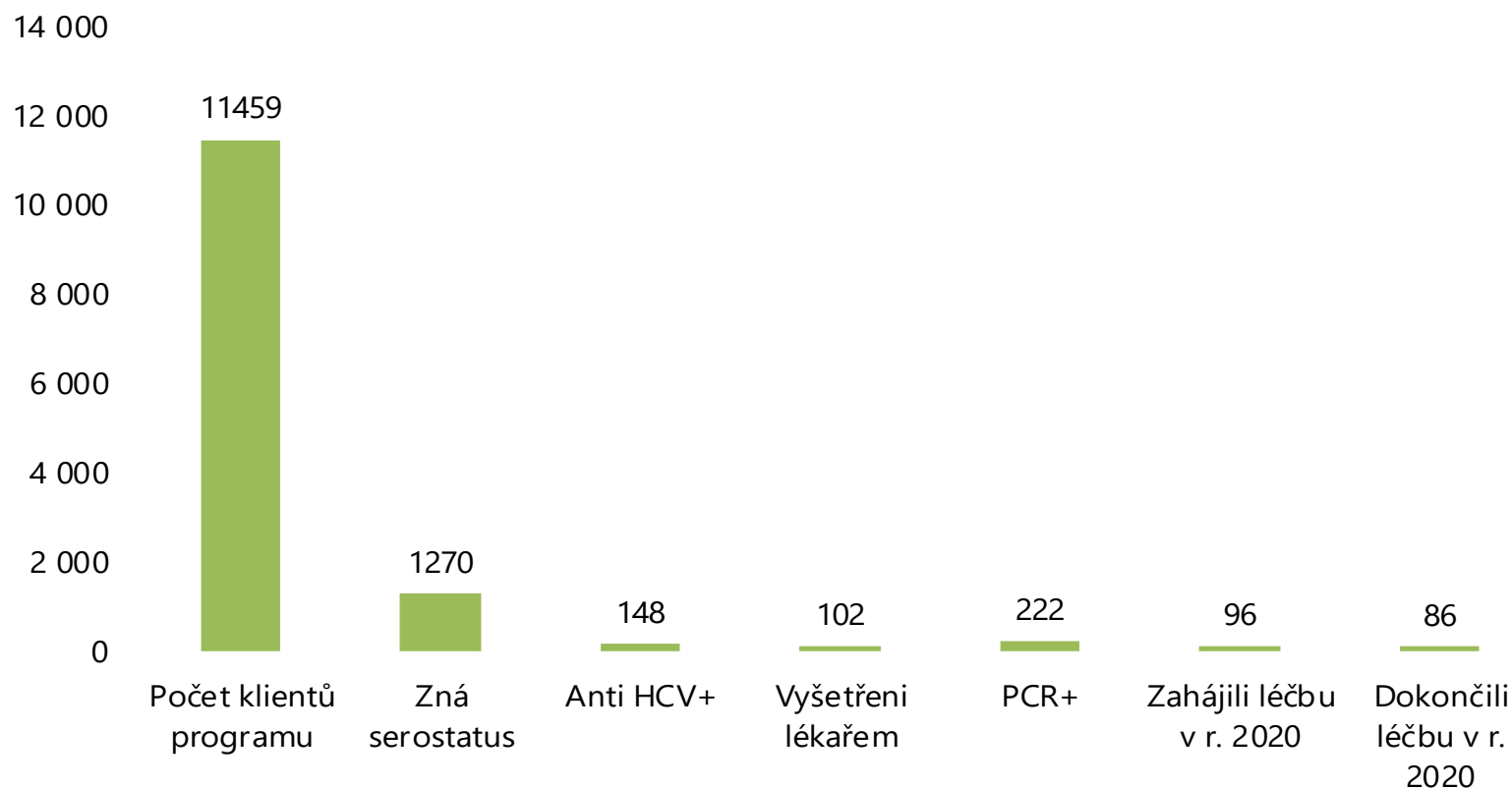
Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2021c)

Celkem 11,5 tis. klientů, svůj serostatus znalo 1270 osob (11,1 %), z nich mělo 148 pozitivní serostatus – byli anti-HCV pozitivní (11,7 % ze skupiny se znalostí svého serostatusu), z nich bylo 102 (68,9 %) vyšetřeno lékařem, 222 osob mělo nově potvrzenou HCV PCR pozitivitu nebo žili s chronickou VHC z minulosti. Z nich 96 (43,2 %) zahájilo léčbu a 86 osob léčbu dokončilo (89,6 % z těch, co započali léčbu)

Kaskáda péče HCV v průzkumu Testování infekcí v nízkoprahových službách v r. 2020

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2021c)

> Housing first

- > Ve spolupráci s MPSV zavádí v ČR přístup **Housing First 12 subjektů**. Housing First (Bydlení především) poskytuje bydlení bez zásluh a s poskytováním profesionální podpory.
- > **Cílovou skupinou** přístupu jsou zejména lidé bez domova, kteří tzv. „propadávají“ sítí sociálních služeb, mají špatný zdravotní stav, vážná duševní onemocnění, **závislost na návykových látkách** a další zdravotní omezení.
- > Počet osob se závislostním problémem zapojených do projektů Housing First není znám.
- > Byla publikována zpráva s výsledky ročního zkoumání pilotního projektu **zabydlování rodin s dětmi (Rapid Re-Housing) v Brně**, včetně cost-benefit analýzy, ze které vyplývá, že v Brně dokázal projekt během jednoho roku ušetřit více než **1,5 milionu korun z veřejných rozpočtů**

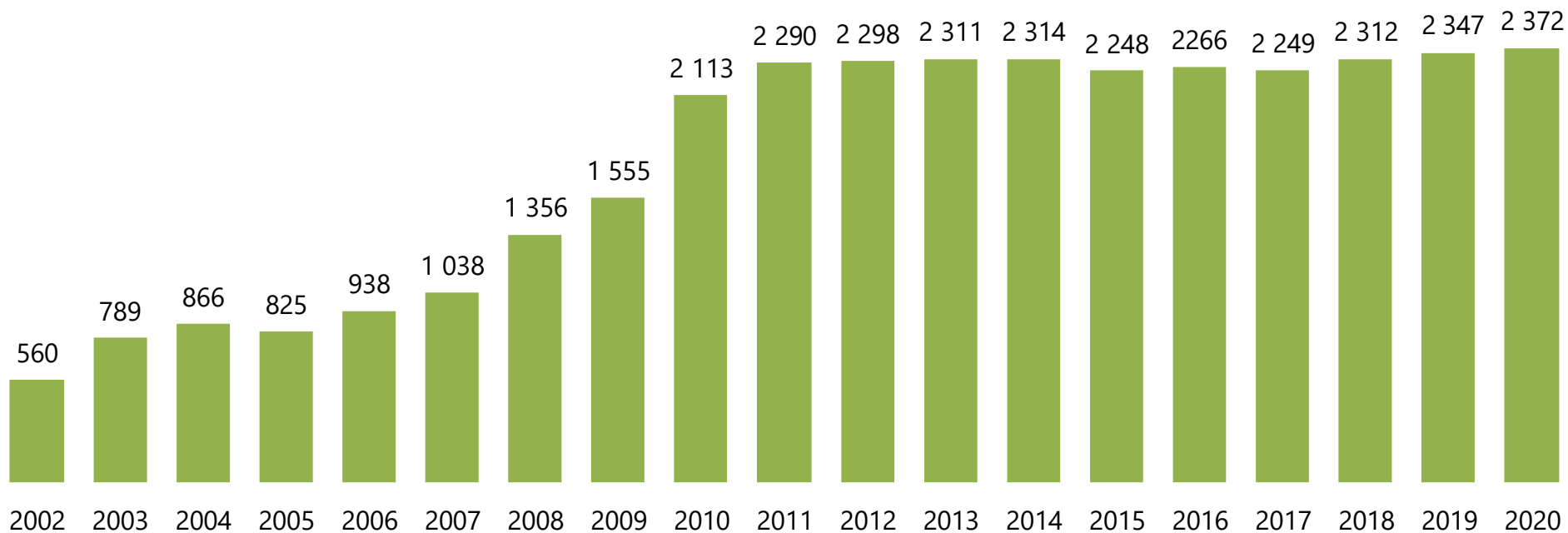
> **Substituční léčba**

- > Počet osob léčených v opiátové substituční léčbě v posledních 8 letech stagnuje.
- > V r. 2020 nahlásilo do NRLUD pacienty v substituční léčbě celkem 59 zdravotnických zařízení (61 v r. 2019) a bylo evidováno celkem 2372 léčených osob (2347 v r. 2019).
- > Jediným krajem bez aktivně hlásícího zařízení zůstává Pardubický kraj.

Substituční léčba - trend

Počet pacientů v substituční léčbě hlášených do NRLUD v l. 2002–2020

Zdroj: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR (2021d)

> Substituční léčba II.

- > V r. 2020 byla 1618 (**68,2 %**) pacientům poskytována substituční léčba **buprenorfinem** a 754 (**31,8 %**) **metadonem**.
- > Z 1618 osob léčených buprenorfinem užívalo 798 (46,2 %) monopřípravky (především Subutex) a 870 (53,8 %) kombinovaný přípravek Suboxone.
- > V r. 2020 bylo evidováno **358 ukončených epizod substituční léčby (502 v r. 2019)**. Nejčastějším důvodem ukončení (**42,5 %**) **zůstává vyloučení pro porušování léčebného režimu**.
- > Takto vysoký podíl vyloučených pro porušování terapeutického režimu **je v rozporu s mezinárodními doporučeními**.

- Dostupnost substituční léčby je problematická ve všech krajích ČR.
- V průměru bylo v ČR v r. 2020 registrováno v substituční léčbě **21,4 % (22,4 % v r. 2019)** odhadovaného počtu lidí užívajících opioidy rizikově (LOR).
- V Praze, kde bylo v r. 2020 odhadnuto 68 % odhadovaných LOR celé ČR, je podíl registrovaných v substituci 15,9 % (17,5 % v r. 2019). Rovněž v ostatních krajích s významným počtem LOR je jejich podíl v substituci poměrně nízký.

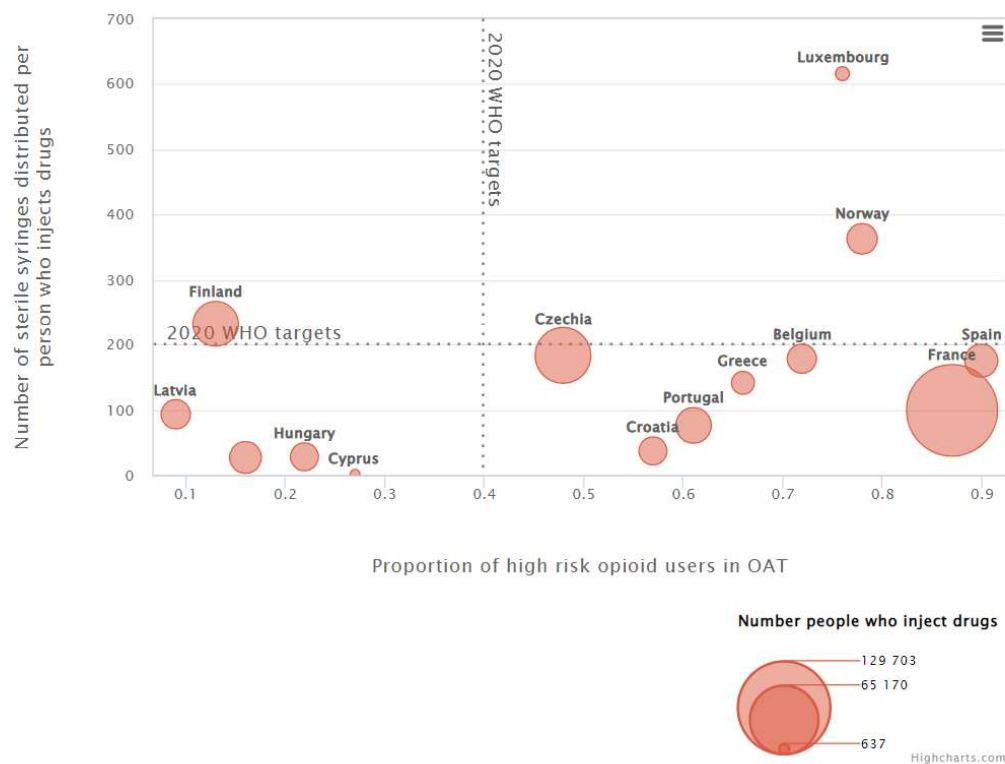
LDR (LUO)– mají kam odcházet?

Rok	LDR celkem		Uživatelé opioidů					Uživatelé pervitinu		Injekční uživatelé drog	
	Počet	Na 1000 os. 15–64 let	Uživatelé heroinu	Uživatelé buprenorfinu	Uživatelé jiných opioidů	Celkem	Na 1000 os. 15–64 let	Počet	Na 1000 os. 15–64 let	Počet	Na 1000 os. 15–64 let
2003	29 000	4,02	–	–	–	10 200	1,41	18 800	2,61	27 800	3,86
2004	30 000	4,14	–	–	–	9 700	1,34	20 300	2,80	27 000	3,73
2005	31 800	4,37	–	–	–	11 300	1,55	20 500	2,82	29 800	4,10
2006	30 200	4,13	6 200	4 300	–	10 500	1,44	19 700	2,69	29 000	3,97
2007	30 900	4,20	5 750	4 250	–	10 000	1,36	20 900	2,84	29 500	4,01
2008	32 500	4,39	6 400	4 900	–	11 300	1,52	21 200	2,87	31 200	4,21
2009	33 600	4,53	6 000	3 600	–	9 600	1,29	24 100	3,24	31 500	4,24
2010	35 000	4,74	4 900	3 500	–	8 400	1,14	26 600	3,59	33 100	4,47
2011	36 200	4,96	3 900	3 400	–	7 300	1,00	28 900	3,97	34 600	4,74
2012	36 000	4,98	3 300	4 500	–	7 900	1,09	28 100	3,89	33 300	4,61
2013	40 000	5,59	2 700	5 200	–	7 900	1,11	32 000	4,48	38 700	5,41
2014	41 900	5,92	3 100	5 200	–	8 300	1,17	33 600	4,75	36 200	5,11
2015	42 200	6,01	3 300	5 200	1 000	9 500	1,35	32 700	4,66	38 500	5,47
2016	40 800	5,86	2 500	5 200	1 500	9 200	1,32	31 600	4,54	37 000	5,31
2017	41 700	6,04	2 800	4 900	1 900	9 600	1,39	32 100	4,65	37 700	5,45
2018	43 700	6,49	3 400	5 200	1 700	10 200	1,52	33 500	4,97	39 500	5,86
2019	45 100	6,57	3 200	5 700	1 500	10 500	1,53	34 600	5,04	40 800	5,95
2020	44 200	6,47	3 300	6 400	1 400	11 100	1,63	33 100	4,84	42 200	6,18

➤ ČR ve srovnání s evropskými zeměmi

Figure. Number of sterile syringes distributed per person who injects drugs and proportion of high-risk opioid users in opioid agonist treatment (OAT), by country, 2019 or latest available data

WHO cíl pro distribuci je 200 ks jehel/injekčního uživatele/rok
WHO cíl pro opioidní substituci je 40 % ze populace opioidních uživatelů. Většina států západní Evropy se pohybuje nad 60 %, Francie a Španělsko dokonce k 90 %. ČR i po započítání osob v substituci mimo registr necelých 50 %.

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Děkuji za pozornost!

janikova.barbara@vlada.cz